

השיבה הביתה אל עצמה

המגדר נתפס כמרכיב המהותי, הקבוע והבלתי מעורער ביותר בזוהותו של אדם. נורה גרינברג, טרנסג'נדרית, עברה את המסע המפריך ממצוקה בלתי נסבלת לחירות, מזרות וניכור כלפי גופה למצב של הלימה ושלמות. בעבר הייתה גבר והיום, לאחר שבראה את עצמה מחדש, היא אישה בטוחה בעצמה ומלאת עוצמה המקדישה את חייה לפעילות חברתית שמטרתה לשנות תפיסות חברתיות שגויות

כתב וצילם: יותם יעקבסון

מפגשי הראשון עם **נורה גרינברג** לא היה אישי בשום מובן.

היא נשאה דברים מעל בימת הנואמים לפני כ-70 אלף איש שהשתתפו בעצרת הזיכרון שנערכה בכיכר רבין ב-8 באוגוסט 2009 בעקבות הרצח בבר נועה. "איננו מורגלים בחשיפה ובהתעניינות שניתנו עלינו השבוע. נדרש אסון, פיגוע רצחני, כדי לזכות בתשומת לבו של הרוב ההטרסקסואלי", פתחה. "אני ורבים כמוני מרגישים ומרגישות השבוע כמו קרובי משפחה עניים, נוכחים נפקדים ששמים נשמת ממודעות האבל ומדברי הניחומים, כי ההתעסקות הכללית בקהילה הגאה הקפידה לפסוח על הציבור הטרנסג'נדר. בתמונות ובמסרים שנראו ונשמעו השבוע - בריאיונות ובכתבות, בנאומים ובהצהרות של אישים - נפרש נרטיב אחיד, המציג רק הומואים ולסביות, ורק כאלה הנראים, נשמעים ומתנהגים כמו סטרייטים רגילים. פרטי התמונה הם אמיתיים, אבל המכלול מטריד ומקומם,

כי האחידות הזאת מבליטה את מה שלא מראים, את מה שמעלימים, את מה שמדחיקים", אמרה בכאב, שעורר לרגע דומייה בקהל האדיר שהתאסף וגדש את הכיכר עד אפס מקום. "זה לא מקרי שהמילה טרנסג'נדר כמעט לא מוזכרת בדיווחי התקשורת ובהצהרות האישים. מהתמונה נמחקו כל מי שאינם ערבים לחך הנורמטיבי המהוגן: אוחצ'ות, הומואים נשיים, לסביות בוטצ'יות, קוקסינליות, ג'נדרקוויירים, ובכלל נשים וגברים טרנסג'נדרים וטרנסקסואלים, כל אלה נדחקו החוצה. כל המטריד והמתגרה, כל המפר את השלווה, הועלם. קל מאוד להיות ליברלי ולקבל את השונה, כאשר השונה תואם את צלמכם ודמויותכם. קל להיות פתוח ולקבל את האחר כאשר האחר הוא נורמטיבי, דובר בשפתכם, דוגל בערכים שלכם, עומד באמות המידה האסתטיות שלכם וכאשר השונות שלו רחוקה מן העין. קשה הרבה יותר לקבל את השונה כאשר השונות שלו מכה בכם

כמו אגרוף בפרצוף, כאשר היא מחייבת אתכם לבחון את עמדתכם, כאשר הוא מעמת אתכם עם האחר שבתוך עצמכם", הציגה גרינברג את הבעיה העיקרית של האנשים הטרנסג'נדרים. "רק הכרה בזכות קיומו של האחר הזה היא הערובה לקיומה של הקהילה הגאה כולה. סובלנות אמיתית מקבלת את הלגיטימיות של כל אדם. סטרייטים, הומואים, לסביות, ביסקסואלים, טרנסג'נדרים. כולנו ביטויים של זהות אנושית. אין האחד לגיטימי יותר מן האחרים. השונות, הגיוון, ריבוי הפנים, הביטויים, הזהויות והתשוקות שלנו, ממחישים את העושר והרבגוניות של ההווה האנושית, והם הבסיס לתביעתנו לשוויון".

לא אובייקט אקזוטי חד ממדי

נאומה של גרינברג הפעים אותי ועורר בי את הצורך להכיר אותה אישית ולהפיץ את סיפורה ואת דבריה בקרב הציבור הרחב. מפגשנו הראשון היה טעון.

לא אחת ניגשות אליה נשים
בתום ההרצאה. "את נראית
ממש אישה!" הן מבקשות
להחמיא לה. "גם אתן!", עונה
להן נורה גרינברג, מקווה שהן
יורדות לסוף דעתה

נורה גרינברג: "בהדרגה
התגבש בי הצורך להסתיר
את הפגם. היה לי ברור שאין
לי אף שותף לחלוק איתו
את תחושותיי וכי אם ייודע
סודי הנורא למישהו ייחרב
עולמי. לצד המחיר הכבד
ששילמתי יש גם רווח עצום.
הקמתי משפחה, רכשתי
השכלה וביתחתי כישורי
הישרדות - דברים הנמנעים
מטרנסג'נדרים רבים"

נורה גרינברג. "האדם הלבן מעולם לא חשב
שאצלו יש מה לחקור. האומנם כך? האם אין
לסיסג'נדרים מה ללמוד מהטרנסג'נדרים?"

מצעד הגאווה בתל אביב. קל לקבל את השונה כאשר השונות רחוקה מהעין

הטרנסג'נדרים בישראל. בפי ספורים על כאלו שלא התקבלו לעבודה או שפוטר בגסות בשל הגילוי שמגדרם הוחלף, סיפורים על תקיפות ואלימות רבה, על אישה טרנסג'נדרית שסיירו לאשפזה במחלקת נשים מכיוון שבתעודת הזהות הייתה רשומה כזכר, ועוד סיפורים סבוכים ועצובים הזועקים לפתרון.

אישה שקוראים לה אנא

כעת גרינברג מייצעת למתנדבי פרויקט "ערים בלילה" של על"מ. היא יזמה ומקיימת את יום הזיכרון לקורבנות טרנסג'נדרים בעולם, המצוין מדי 20 בנובמבר בארצות רבות. גם בארץ הופך יום זה בהדרגה לאירוע רב משתתפים. היא עוסקת גם בתמיכה ובייעוץ ייחודיים לאנשים טרנסקסואלים וטרנסג'נדרים, בעיקר למתבגרים ולבני נוער ולמשפחותיהם. כחלק מעבודת הייעוץ שלה היא הקימה בשנת 2004 קבוצת תמיכה לנוער ולמתבגרים טרנסג'נדרים, המהווה מסגרת יחידה בארץ לאוכלוסייה זו. השירות מוצע לאלו שנמצאים בשלבים שונים של התהליך ונועד להקל על ההתמודדות עם רגשות הדחייה העצמית, האשמה והבושה העולים בשלבים המוקדמים של בניית הזהות החדשה. במקביל, היא עובדת עם בני משפחותיהם של אנשים טרנסג'נדרים; הורים, בני זוג וילדים. "המעגל הקרוב למי שעובר את התהליך נזקק אף הוא לעזרה", היא מדגישה. "פתאום מתערער כל עולמם. זו רעידת אדמה".

בעל דעות והשקפות משלו". היא ממשיכה את המעמד למצב שבו אנתרופולוג מערבי חוקר את חייהם של ילדים. מאותו טעם היא גם מתנגדת לערב בריאיונותיה גורמים המוגדרים מקצועיים. "תבין, בעלי הכוח לא מודעים לפריבילגיה שלהם כבעלי כוח. מה היה קורה אילו ילדים היו מגיעים לאירופה לחקור את תרבותה?", היא שואלת. "האדם הלבן מעולם לא חשב שאצלו יש מה לחקור. האומנם כך? האם אין לסיסג'נדרים מה ללמוד מהטרנסג'נדרים?" (סיסג'נדר הוא המינוח המקובל למי שאיננו טרנסג'נדר, מושג מפתח בתורת המגדר ובמערך יחסי הכוחות הנובעים ממנה). מזה שנים רבות עוסקת גרינברג בפעילות ציבורית ענפה למען קהילת הלהט"ב (לסביות, הומוסקסואלים, טרנסקסואלים וביסקסואלים). בשנים 2001-2004 כיהנה כחברה בוועד "אגודת ההומואים, הלהט"ב, הביסקסואלים והטרנסג'נדרים", תחילה כנציגת הטרנסג'נדרים ולאחר מכן כיו"ר האגודה. היא הייתה יושבת הראש הטרנסג'נדרית הראשונה בעולם של ארגון להט"ב. לאחר שהתפטרה המשיכה לכהן כחברת ארגון חוש"ן - חינוך ושינוי, זרוע החינוך של קהילת הלהט"ב, המרצה בפני תלמידים, מורים ואנשי טיפול שונים - עד שפרשה ממנו בשנת 2006. הודות לפעילותה הציבורית שינה משרד הפנים בשנת 2004 את הנוהל שאסר על אנשים טרנסקסואלים וטרנסג'נדרים לשנות את שמם לשם המזוהה כשייך למין שונה מן הרשום בתעודת הזהות שלהם. מאז היא ממשיכה לשמש כשופר לאנשים

גרינברג, למודת אכזבות ממפגשים עם אנשי תקשורת, ביקשה להזהיר אותה. "המפגש עם אדם טרנסג'נדר ספוג בדעות קדומות", הסבירה. "למי שאינו בקיא בנושא קל לשגות, ליצור הדרה ולגרום נזק גם כשכוונותיו טובות". כהכנה לריאיון היא העבירה לידי מסמך רהוט ומנוסח לעילא, שאותו ביקשה שאקרא. כותרתו הייתה "כללים לכתיבה על אנשים טרנסג'נדרים". הוא כלל הנחיות מפורטות, כולל שפע דוגמאות (שהביכו אותי כאדם וכעיתונאי) לאופן שבו אין לכתוב. תכליתו של המסמך היה להבטיח שהכתיבה על אנשים טרנסג'נדרים, הנגועה בדרך כלל בסטריאוטיפים, בדעות קדומות ובבורות, תהיה נטולת עיוותים ודוגמות ותציג את הדברים בדיוק, באמינות ובמורכבות. בסעיף הראשון במסמך מתבקש העיתונאי להתייחס אל המראיון כפי שהוא מגדיר עצמו, ללא קשר לתהליכים רפואיים שעבר, הרישום במסמכיו, מראהו החיצוני, דעתו האישית של הכותב או כל קריטריון אחר. גרינברג גם הדגישה שהמילה "טרנסג'נדר" היא שם תואר ולא שם עצם. על כן ביקשה שאקפיד על שימוש תחבירי נכון במילה, דבר המעמיד את הקיום הטרנסג'נדר ככזה שאיננו סטריאוטיפי וחד ממדי, החובק את כל מהותו של אדם. "עיתונאי נמצא בעמדת כוח כפולה", הסבירה. "לרוב העיתונאי אינו טרנסג'נדר ומשתתף מבחינה מגדרית לרוב הנורמטיבי. הוא כותב על האחר והשונה ומציגו בדרך כלל בפומבי כאובייקט אקזוטי חד ממדי ולא כסובייקט מורכב,

גרינברג מבקשת להפקיד את הטיפול בטרנסג'נדרים בידי כאלו שמכירים את תהליכי שינוי המגדר מהתנסות אישית ולא דווקא בידי אנשי רפואה הרואים בתופעה הפרעה נפשית. חלק מהמאבק שלה, כמו של רבים אחרים בעולם, ניטש על הוצאת הטרנסג'נדריות מרשימת ההפרעות הנפשיות, שבה נכללה גם הומוסקסואליות עד שנת 1973. בין יתר פעולותיה מזה כעשור היא מקיימת הרצאות בנושאי מגדר וטרנסג'נדריות לקהל הרחב. ההרצאות הן אחד הכלים המאפשרים לה להביא את הזהות הטרנסג'נדרית לשיח הציבורי.

ישבתי בבית קפה תל אביבי מול אישה רהוטה להפליא, חכמה, בטוחה בעצמה. איפה רכשה את ידיעותיה הרחבות? תהיתי. אבל מעבר לכל הידע העיוני שלה, נראה שיותר מכל למדה מניסיון חייה שלה. בעברה הייתה גבר. בצעירותה עלתה ארצה מארגנטינה, למדה היסטוריה ופילוסופיה בירושלים, שימשה כעיתונאית, מתרגמת, כתבת טכנית, מוציאה לאור והייתה מנהלת בחברת היי טק. במקביל הקימה משפחה ויש לה שני ילדים שקוראים לה "אבא" ורואים בה אישה. גרינברג מגלה לי שהייתה גבר עב כרס ומזוקן. רבים גם יתקשו להאמין שפעם היה לה אוסף מקטורות.

מינו הביולוגי של האדם

אנשים תופסים את החלוקה המגדרית כאקסיומה. התפיסות המגדריות הרווחות כיום מערערות את הסדר החברתי הקיים. זה שורש האיום שחשה החברה ביחס לאנשים טרנסג'נדרים. קיים בלבול

גדול בין מושגים כמו "גבר" ו"אישה" ל"גבריות" ו"נשיות".

"אנחנו לא מסוגלים לראות עולם נטול מגדר. לצורך הקטלוג הבינארי הזה ביטל מוחך הבדלים רבים ושונים בין גברים שונים לנשים שונות", היא מסבירה. "לכאורה, המגדר נקבע על פי מינו הביולוגי של אדם, אך בפועל קורה דבר הפוך לחלוטין - על סמך המראה או מחליטים מהו מינו הביולוגי של אדם". המגדר, כך נדמה, יוצר עבורנו תפיסת מציאות נוקשה וברורה שבה שאלות מסתירות. והנה אני מסב לשולחן עם אישה שהיא אבא לילדים.

"בחלוקת החברה על פי חתך מגדרי, לגברים ולנשים, מתייחסים להבדל פיזי בין בני אדם המתבטא בדרך הרבייה שלהם והופכים זאת לבסיס להבדלים רבים נוספים. אנו יוצאים מנקודת הנחה שהמגדר של כל אחד מאיתנו תואם את המגדר הביולוגי שלו, המונח בין רגליו. האומנם כך? המפגש עם אנשים טרנסג'נדרים מלמד אחרת.

בהרצאותיה מנסה גרינברג לקרב אותי ואת קהל מאזיניה אל עולמה. לא אחת נעשה הדבר על ידי הצגת הזהות הנתפסת נורמלית כבעייתית. גרינברג אינה אוהבת את השאלה מהן הסיבות לטרנסג'נדריות מכיוון ששאלות אלו חושפות מיד את הנרטיב המציג את הטרנסג'נדריות כפגם שאפשר לתקן. "תהיה התשובה לשאלה זו עניינית ככל שתהיה, היא תקדש את נקודת המבט של השואל ותנציח את עמדת הכוח שלו", היא מבהירה. "שוב, כמו שבני אירופה לא סברו שיש טעם שהילדים יחקרו אותם, כך גם

אדם שמשתייך לרוב הנורמטיבי לא יעלה בדעתו לשאול את השאלה מדוע הוא סיסג'נדר ולא הומוסקסואל או טרנסג'נדר".

"את נראית חמש אישה!"

גרינברג, כמו רוב הטרנסג'נדרים, מצביעה על הבעייתיות הקיימת בהצהרה המושמעת לעתים ש"מקבלים אתכם". מי אתם שתקבלו אותנו? שואלים הטרנסג'נדרים במידה רבה של צדק. עצם העובדה שצד אחד מקבל צד שני מנציחה את אי השוויון שבמערך הכוחות. לא אחת, בעקבות הרצאות שהיא עורכת בנושא, ניגשות אליה נשים. "את נראית ממש אישה!" הן מבקשות להחמיא לה. "גם אתן!", היא עונה להן, מקווה שהן יורדות לסוף דעתה. "יש סוגים שונים של זהויות", היא מסבירה, "אבל אצל אנשים טרנסג'נדרים תסבוכת הזהות היא מהותית ביותר, אולי משום שהיא נוגעת לסדר החברתי הבסיסי ביותר.

לפני שאדם הוא שחור או לבן - הוא גבר או אישה". אכן, אין בתולדות האנושית עדות לחברה שלא התקיימה בה חלוקה מגדרית. בכל חברה אנושית המגדר נתפס כמרכיב מהותי ביותר בזהותו של אדם. המגדר נתפס כקבוע, בלתי משתנה שמהותו מוחלטת. עם זאת, ראוי לציין שבתרבויות שונות הוא נתפס באופנים שונים ובחברות שונות יש גוויי ביניים שחסרים בחברה המערבית. בחברה המערבית גבר צריך להיות 100 אחוזים גבר ואישה 100 אחוזים אישה. מתוך תפיסה זו זהות טרנסג'נדרית נתפסת כא-נורמלית, כסטייה.

נורה גרינברג. "אנחנו לא מסוגלים לראות עולם נטול מגדר"

"יש סוגים שונים של זהויות, אבל אצל טרנסג'נדרים תסבוכת הזהות היא מהותית ביותר, אולי משום שהיא נוגעת לסדר החברתי הבסיסי ביותר. לפני שאדם הוא שחור או לבן - הוא גבר או אישה"

הרצאותיה של גרינברג מאתגרות את תפיסות המגדר של אנשים ונוערות לקדם את הקבלה הציבורית והחברתית של בני הקהילה הלהט"בית בכלל והטרנסג'נדרית בפרט. לא אחת ההרצאות הללו יוצרות בקהל דיסוננס, תימהון ובלבול ולצד מעוררות לא מעט סקרנות ומחשבה. פתאום ניצבים אנשים מול האדם הטרנסג'נדר ומבינים שהוא מכלול אנושי שלם, מלא רגש ודעת, לא עוד תווית הגזורה מידיעה מסולפת בעיתון. השאלות המופנות משקפות את הלך הרוח החברתי. "רצית להיות אישה נורמלית ועכשיו את כזאת? יש לך בן זוג?", נשאלה פעם והשיבה: "מה את רוצה לשאול, אם אני נורמלית או אם יש לי בן זוג?"

להתמודד עם טאבו

"ההבניה החברתית גורמת לכך שלסיסג'נדר אין שאלות לגבי מגדר. התשובה נמצאת אצלו בין הרגליים, אך המצב עבור מי שחוה קונפליקט מגדרי שונה לחלוטין", אומרת גרינברג. היא מסבירה שטרנסג'נדרים אינם חווים את תחושת ההתאמה המגדרית ואינם חשים מחויבים לנהוג על פי קוד מסוים המתאים לגבר או לאישה. "החוויה הגדולה של הטרנסג'נדרים היא

שנושא המגדר והזהות לא נמצא בתוכם כמהות, אלא נוצר תוך כדי אינטראקציה בינם לבין הסביבה", היא מסבירה. כל האנשים הטרנסג'נדרים צריכים להתמודד עם השחרור מהמחשבות ועם תחושת הוודאות שנשתלו בהם בכוח על ידי החברה הסיסג'נדרית - שמה שהם מרגישים שגוי ואף גרוע מכך, אסור בתכלית. התהליך שאדם טרנסג'נדר עובר הוא תהליך של שחרור מזהות קודמת. אותו אדם הופך להיות אחר, תחילה בפני עצמו. הוא מקבל את עצמו, מכיר בעובדה שהוא אחר ולומד לחיות איתה. "ברגע שאתה אחר, אתה רואה את הדברים אחרת", מסבירה גרינברג. "פתאום רואים דברים שנותרים בלתי נראים עבור מי שנמצא במרכז. אדם שמחליט לתת ביטוי לתחושותיו ולעבור תהליך של שינוי מגדרי צריך להתמודד עם טאבו. לסיסג'נדר, לעומת זאת, יש נרטיב מוכן מראש". גרינברג מספרת שכל חייה עלו בה תחושות שכיום היא מסוגלת לתת להן שם ומשמעות. "אולי אצל כל טרנסג'נדר מתחיל יש רגע שבו נופל האסימון ואז מסתדרים לפתע הדברים. בתובנה הזו האדם לא לומד שום דבר חדש. הוא פשוט מארגן בראשו את הדברים כך שהמציאות נתפסת עתה אחרת. זה כמו ציור תלת ממדי, כשמתוך שלל כתמי הצבע והצורות

מתבהרת פתאום תמונה של אובייקט ברור ומובחן". בעיני החברה מגדר נתפס כבלתי משתנה וקבוע. ברגע שהמוח האנושי מזהה אדם כגבר או כאישה, זהותו נרשמת לתמיד. השינוי שעוברים אנשים טרנסג'נדרים נתפס כמעשה קסמים. הסיסג'נדרים מסבירים את המהפך בפעולה הכירורגית. מבחינת הטרנסג'נדרים הניתוח אינו אלא מעשה החותם תהליך ממושך וארוך שבו תודעת הגוף הופכת לחלק אחד ושלים עם הזהות. "ההתייחסות אל הניתוח, אם הוא בכלל מתבצע, כמעשה הוקוס פוקוס טכנולוגי, מבטלת את הממד המתמשך, המתפתח והדיאלקטי הנוגע לשינוי הזהות וההבניה הפנימיים ומסייע ל'נורמליים' להמשיך ולדבוק באשליות המהות המגדרית הנובעת באופן כמעט מוחלט מסוג איבר מינו של האדם". עבור גרינברג, המעבר מגבר לאישה לא היה מעבר קל, בלשון המעטה. התהליך שעברה היה ממצוקה בלתי נסבלת לחירות, מזרות וניכור כלפי הגוף למצב של הלימה ושלמות. "היווצרות של יכולת חדשה להיות בעולם", היא מסבירה.

אדיבות פטרונית

"כמו הומוסקסואלים ולסביות, גם אנחנו לא יכולים להגיע למיצוי הזהות שלנו ללא שחרור מהדיכוי שאנו סובלים ממנו", גורסת גרינברג. היא מאמינה שבידיים של כל אחד ואחת לעשות משהו, הגם שהיא יודעת היטב שאף אחד מאיתנו לא ישנה את החברה. כל מעשיה נועדו להעמיד בפני הציבור תמונה אחת של המציאות

ולקבוע את עמדתו מחדש. היא מסרבת לעמוד במקום שבו עושים מאמץ להבין אותה. "תבינו את עצמכם תחילה", היא מתעקשת. "אם טרנסג'נדרים נמצאים היכן שהם נמצאים מבחינת ביטול והדרה. זה לא סתם! זה קרה מכיוון שאנחנו חיים בחברה שהיא סיסטורמטיבית. אנשים מתייחסים לדיכוי כאל תופעת טבע, אך הוא תוצר של אידיאולוגיה ומבנה חברתי מסוים. הסיסג'נדרים בכלל לא רואים את הפריבילגיה שלהם". מבחינתה, במצב האידיאלי אדם יוכל לומר "נולדתי זכר ואני אישה", או ההפך, או "לפעמים אני אישה ולפעמים גבר" והתגובה על כך תהיה "אהה, אוקיי". זה מצב שבו לא צריך להסביר, כלומר - מצב שבו זה כלל לא נשאל.

טרנסג'נדר שבוחר לעבור תהליך שינוי מגדרי חווה שלב של נפילה ופירענות. אותו אדם בורא לעצמו מציאות אחרת. הוא בוקע בהדרגה מתוך גולם שטוהה ברוב מאמץ והופך לפרפר קליל וחופשי. גרינברג מצביעה על כמה שלבים שעובר כל טרנסג'נדר. השלב הראשון הוא הזיהוי של אדם את עצמו. שלב זה בא בעקבות התפכחות מהדחקה. בשלב הבא הוא צריך ללמוד לקבל את השוני שלו כעובדה לגיטימית ולהכיר בכך שזהותו היא חלק מהעולם. עליו לערוך אינטגרציה הדרגתית וממושכת עם עצמו ועם סביבתו ולהשתחרר בסופו של דבר ממצוקתו המגדרית. "במסע הטרנסג'נדר אין מפת דרכים, אין תמרורים, אין אפילו שפה שתאפשר לפרש, לא כל שכן לבטא, את מה שמרגישים", מספרת גרינברג ומשתפת במעט מזכרונותיה. "אני זוכרת שכילד הייתה לי הרגשה מובחנת שהדבר בין רגליי איננו חלק ממני. ליווה אותי חשד עמום, אך בעל נוכחות מתמדת, שאינני ככל יתר הבנים, שמשוה לא ברור השתבש מאוד. לא אהבתי משחקי בנים, אך שיחקתי בהם כי רציתי להיות כמו כולם. הרגשתי קירבה לא מוסברת ובעיקר מיוחדת לבנות. בהדרגה התגבש בי הצורך להסתיר את הפגם. היה לי ברור שאין לי אף שותף לחלוק איתו את תחושותיי וכי אם ייוודע סודי הנורא למישהו ייחרב עולמי". מאז, היא מעידה על עצמה, הפך

טיפוח הסוד למרכיב קבוע שליווה אותה שנים רבות. היא בנתה אישיות גברית למופת והקימה משפחה. "לצד המחיר הכבד ששילמתי יש גם רווח עצום - הקמתי משפחה, רכשתי השכלה, פיתחתי כישורי הישרדות - דברים הנמנעים מטרנסג'נדרים רבים".

לספר או לא לספר

גרינברג אומרת שאינה משוכנעת מהם המניעים התת מודעים שהביאו להצפת הדברים, אך במחצית השנייה של שנות הארבעים שלה משהו התעורר. "ייתכן שהיה זה הכאב שהלך והצטבר או התמוטטות עמודי הזהות הגברית שבניתי. לפתע עומד האדם עירום ועריה מול האמת הפנימית שלו", היא מספרת.

מאמר שקראה על חוויות של נשים טרנסג'נדריות טלטל אותה באופן יוצא דופן. לפתע הבינה שאינה היחידה. "כשידיעה שמודעת לעצמה - הכל משתנה", היא מתארת את הרגע הזה, שאחריו מתחילה מסכת ארוכה שבמהלכה הזהות הישנה הולכת ונקרעת בעוד הזהות החדשה קיימת רק בפרטנציה. "על האדם הטרנסג'נדר לגלות את עצמו, להמציא את עצמו ולעבור את התקופה הרגילה הזו בתנאים מאוד לא אוהדים". גרינברג מדגישה שתחושת השונות נמשכת גם לאחר השלמות תהליך השינוי. למשל, כשאשה טרנסג'נדרית מנסה לקשור קשר עם גבר - היא צריכה להתמודד עם הסוגיה הטעונה אם לספר לו או לא. "יהיו גברים שיימלטו על נפשם ויהיו אחרים שיבקשו לקשור עמה קשר דווקא בשל עברה. קשה ביותר למצוא שותף שמסוגל לראות בה אישה בלבד", היא מבארת. "תגידי, זה פגם גנטי?" שואלים אותה לפעמים. "מי החליט שזה פגם?", היא עונה. כשהיא מצליחה לפגוע ולערער את הנחות היסוד של קהלה היא מרוצה וחשה כמי שמילאה את ייעודה. נדמה כי עצם המפגש איתה מאפשר זאת - כשרואים אותה, אישה, מתחולל דבר מה בהבנת הדיסוננס. היא מספרת כיצד באחת ההרצאות שיבחו אותה על המראה שלה ועל השינוי המושלם, אולם אז קרבה

אליה אישה למרחק נגיעה. תחילה חשבה גרינברג שהיא באה לחבק אותה, אולם אז הצביעה על פניה וקראה: "יש לה פה כמה שערות!". אותה אישה, שכנראה בחנה את מידת נשיותה של גרינברג לאורך כל ההרצאה, ביקשה לצאת כשידה על העליונה. מבחינתה האדם הטרנסג'נדר עוטה עליו מסיכה המסתירה את הזהות האמיתית, המוסתרת. המקרה הקטן הזה, שיש גרועים ממנו בהרבה, איננו כה קטן וזניח. האישה נכנסה למרחב הפרטי של האחר, תחום שלא נכנסים אליו ללא הזמנה. לדעתה של גרינברג זה קורה מכיוון שרבים לא רואים בה אדם. בעיניה של אותה אישה הייתה גרינברג אובייקט זר ולכן כל כללי הנימוס והמוסכמות החלים במפגש שבין אדם לאדם לא חלו באותו מפגש איתה.

גרינברג סיפרה לי על בחור טרנסג'נדר שהתחיל לעבוד במקום חדש. בימים הראשונים לא אמר לאיש דבר על שינוי המין שעבר, אולם לאחר כמה ימים, בעקבות שמועות שהתפשטו, החל אחד מעמיתיו לחקור אותו באופן מגושם על עברו והוא גילה לו. הבחור השואל לא האמין למשמע אוזניו. לפתע הוא שלח את ידו אל בין רגליו ויצא בתרועה "זה נכון! זאת אישה!". "זה קורה", אומרת גרינברג בעצב. "לא כי אנשים רעים ואידיוטים (למרות שיש גם כאלו), אלא בגלל שאנו חיים בחברה ובתרבות מסוימת". עד כמה קשה להיות כך? אני אף לא מעז לשאול. עד כמה אני מסתכן שבכתבה זו אפגע במקום להועיל? אני שואל את עצמי ומחליט לקחת את הסיכון ולשמש בצנעה ובענווה קול לכל החווים טלטלה של זהות מגדרית. "המהפך מלמד אותנו שאפשרות הנורמליות אינה תלויה ביכולת לגלם תפקידים קבועים ומקובלים מראש, כי אם ביכולת להגיע להרמוניה בין פנימיותנו לבין התנהלותנו בעולם", אומרת גרינברג. "זו לא רק שיבה הביתה אל תוך עצמנו, אלא חיבור של עצמנו עם העולם". ●

פרטים ליצירת קשר עם נורה גרינברג:

טלפון: 054-4450686

דוא"ל: noragr@bezeqint.net